

**6413 SAYILI TSK. DİSİPLİN KANUNU'NA GÖRE;
SİLAHLI KUVVETLERDEN AYIRMA CEZASINI GEREKTİREN
DİSİPLİNSİZLİKLER**

(20. Maddenin Genel Açıklaması)

Hazırlayan:

Avukat Orhan ÇELEN-ANKARA

İLGİLİ KANUN HÜKMÜ:

6413 SAYILI TSK. DİSİPLİN KANUNU

Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinlilikler

MADDE 20 – (1) Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinlilikler şunlardır:

a) Aşırı borçlanmak ve borçlarını ödeyememek: Nafaka, trafik kazası, doğal afet, personelin öngöremeyeceği şekilde ülke genelinde yaşanan olağanüstü ekonomik dalgalanmalar, ani devalüasyonlar, sağlık ve tedavi giderleri ile kefillik ve benzeri zorunluluk hâlleri hariç olmak üzere, aşırı derecede borçlanmaya düşkün olmak ve bu borçlarını ödememeyi alışkanlık hâline getirmektir.

b) Ahlaki zayıflık: Görevine, sosyal ve aile yaşantısına zarar verecek derecede menfaatine, içkiye, kumara düşkün olmak veya Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarını sarsacak şekilde yüz kızartıcı, utanç verici veya toplumun genel ahlak yapısına aykırı fiillerde bulunmaktır.

c) Hizmete engel davranışlarda bulunmak: Devletin ve Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarına zarar verecek nitelikte tutum ve davranışlarda veya ağır suç veya disiplinlilik teşkil eden fiillerde bulunmaktır.

ç) Gizli bilgileri açıklamak: Yetkisi olmadığı hâlde, devletin güvenliği ile iç ve dış siyasi yararlarına ilişkin elde ettiği gizli bilgileri yetkisiz kişi ve kuruluşlara vermek, ulaştırmak veya açıklamaktır.

d) İdeolojik veya siyasi amaçlı faaliyetlere karışmak: Siyasi partilere girmek, ideolojik veya siyasi faaliyetlere karışmak, ideolojik veya siyasi amaçlarla disiplini bozucu tavır ve davranışlarda bulunmaktır.

e) Uzun süreli firar etmek: Geçerli bir mazereti olmaksızın kesintisiz olarak bir yıldan fazla süre ile izin süresini geçirmek veya firar hâlinde bulunmaktır.

f) Disiplinsizliği alışkanlık hâline getirmek: Disiplini bozucu tavır ve davranışlarda bulunmayı alışkanlık hâline getirmek veya aldığı disiplin cezalarına rağmen ıslah olmamaktır.

g) İffetsiz bir kimse ile evlenmek veya böyle bir kimse ile yaşamak: İffetsizliği anlaşılmış olan bir kimse ile bilerek evlenen veya evlilik bağına devam ettirmekte veya böyle bir kimseyi yanında bulundurmakta veya karı koca gibi herhangi bir kimse ile nikahsız olarak devamlı surette yaşamakta ısrar etmektir.

ğ) Gayri tabii mukarenette bulunmak: Bir kimseyle gayri tabii mukarenette bulunmak yahut bu fiili kendisine rızasıyla yaptırmaktır.

h) (Ek: 17.4.2017-KHK-690/13 md.) Terör örgütleriyle ilişkisi olmak: Terör örgütleriyle eylem birliği içerisinde olmak, bu örgütlere yardım etmek, kamu imkân ve kaynaklarını bu örgütleri desteklemeye yönelik kullanmak ya da kullandırmak, bu örgütlerin propagandasını yapmaktır.

NOT:

Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası: Personelin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişğinin kesilmesi veya durumuna göre sözleşmesinin feshedilmesi sonucunu doğuran işlemi ifade eder: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt. 4/d - Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizlikler: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt. 9 - Disiplin ceza puanına bağılı olarak Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilmesi: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt. 10 - Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası işlemlerinin başlatılması: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt. 12 - Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası işlemlerinin disiplin amirlerinin teklifi ile başlatılması: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt 13 - Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının yüksek disiplin kurulları tarafından resen verilmesine ilişkin işlemlerin başlatılması: TSK.

Yük.Dis.Krl.Yönt 14 - Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası işlemlerinin Genelkurmay Başkanı tarafından başlatılması: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt 15 - Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilmesi kararının yerine getirilmesi ve sonuçları: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt. 19 - Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilmesine yer olmadığı kararının sonuçları: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt. 20 - Disiplin cezalarının Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilmesine etkisi: TSK. Yük.Dis.Krl.Yönt. 26 - Herhangi bir fiilden dolayı ilgili hakkında yapılan adli soruşturma veya kovuşturma, aynı fiilden dolayı ayrıca disiplin soruşturması ve tahkikat yapılmasını, disiplin cezası verilmesini ve bu cezanın yerine getirilmesini engellemez: TSK.Dis.K. Md. 5 - Bu Kanunda belirlenmiş olan disiplinsizliklere nitelik ve ağırlıkları itibarıyla benzer eylemlerde bulunanlara, eylemleri adli veya askeri suç teşkil etse dahi aynı neviden disiplin cezaları verilebilir: TSK.Dis.K. 8/2 - Askeri hizmet: As.C.K. 12, İç Hz.K. 6 - Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası. TSK.Dis.K. 13 - Yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasına karşı Askeri Yüksek İdare Mahkemesinde iptal davası açılacağı hk. Bkz: TSK.Dis.K. 43 - Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezası : 1632 sayılı Askeri Ceza Kanunu md.30 - Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezasının niteliği ve sonuçları: As.C.K. md. 31 - Bkz. As.C.K. 153

I- AÇIKLAMA:

Madde ile, subay, astsubay, (..), uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektirecek durumlar düzenlenmiştir. Maddede sayılmış disiplinsizliklerin unsurları mümkün olduğunca objektif olarak belirlenmeye çalışılmıştır. Ancak ne kadar somut olarak ortaya konulmaya çalışılırsa çalışılırsa, disiplinsizlik kavramının mahiyeti gereği takdir hakkının kullanılmasını gerektirmektedir. Dolayısıyla, takdir hakkı Kanunda belirlenmiş esaslara göre objektif bir biçimde kullanılacaktır(Madde Gerekçesi).

II- GENEL AÇIKLAMA:

TSK.Dis.K.nun 20 inci maddesi ile, subay, astsubay, uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası verilmesini

gerektiren disiplinsizliklerin neler olduğu belirlenmiş ayrıca bunların tanımlarına yer verilmiştir.

Disiplin suçlarının hangi hallerde verileceğinin kanunlarda ayrıntılı olarak düzenlenmesi gerekip gerekmediği hususunda doktrinde tartışmalar mevcuttur. Disiplin cezalarının ve bu cezaların hangi hallerde verileceğinin kanunda açıkça tanımlanması ve gösterilmesi gerektiğini ifade eden görüşe göre böylece keyfilik önlenir. Personelin, hangi hal ve fiilin hangi tür disiplin suçunu oluşturacağını bilmesi yerine bunun idarenin takdirine bırakılması farklı ve keyfi uygulamalara sebep olur. İşte kanun koyucu TSK.Dis.K.nun 20 inci maddesi ile, Silahlı Kuvvetlerden Ayırma disiplin cezasının verilmesini gerektiren hal ve fiiller ile bunların tanımlamalarına yer vererek keyfiliğin önüne geçmeyi amaçlamıştır.

Kanunun 20 inci maddesinde yer alan disiplinsizlik türleri, As.C.K. ve TSK.Per.K.nun ilgili maddelerinde yaptırıma bağlı tutulmuş olan hükümlerin benzerleridir. Ancak TSK.Dis.K.nun yürürlüğe girmesinden önce, Silahlı Kuvvetlerden ayırma disiplin cezası adı altında bir başka düzenlemeye rastlamak mümkün değildir.

Bu disiplin cezası, TSK.Dis.K. ile ilk defa yürürlüğe konulmuş olan bir disiplinsizlik türüdür. Evvelce, TSK.Per.K.nun 50/c ve 94/b maddelerinde, disiplinsizlik ve/veya ahlaki durum sebebiyle Silahlı Kuvvetlerden ayırma işlemine cevaz veren hüküm bulunmakta ise de bunlar, TSK.Dis.K.nun 45/6-c maddesiyle ilga olmuştur. 1632 sayılı As.C.K.nun 29-31 inci maddelerinde ise, belli bir suçtan dolayı ya da belli bir miktarda ceza mahkumiyetinin sonucu olarak Silahlı Kuvvetlerden çıkarma cezası verilebileceğine yönelik hükümlerde mevcuttur.

Kanunun 13 üncü maddesinde, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının sonuçları, tesis usulü, ceza vermeye yetkili kurullar vb. hususlara yer verilmiş, 20 inci maddede ise, bu cezanın öngörüldüğü disiplinsizlik hal ve fiillerinin tanımlaması yapılmıştır.

20 inci maddede düzenlenmiş olan disiplinsizliklerin incelenmesinde, öncelikle disiplin suç ve cezalarında korunan hukuki yarara yer verilmiş, arkasından disiplinsizlik maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurları açısından incelenmiştir. Buna ilişkin daha fazla açıklayıcı bilgi için Kanunun 15 inci maddesinin “Genel Açıklama” bölümüne bkz.

1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 30 uncu maddesinde düzenlenen Türk Silahlı Kuvvetlerden Çıkarma cezası¹, maddede gösterilen bazı suçların işlenmesi halinde zorunlu veya takdiri olarak uygulanan bir ferî ceza türüdür.

¹ *Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezası*

Madde 30 – (Değişik: 22/3/2000-4551/6 md.)

Aşağıda yazılı hallerde subay, astsubay, uzman jandarmalar ve özel kanunlarında bu cezanın uygulanacağı belirtilen asker kişiler hakkında, askeri mahkemeler veya adliye mahkemelerince asıl ceza ile birlikte, Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezası da verilir. Bu husus mahkeme hükmünde belirtilmemiş olsa dahi, Silahlı Kuvvetlerden çıkarmayı gerektirir.

A) Taksirli suçlardan verilen cezalar hariç olmak üzere ölüm, ağır hapis, bir seneden fazla hapis cezası ile hükümlülük halinde,

B) Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyeti kırıcı suçtan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma, Devlet sırlarını açığa vurma suçlarından biriyle hükümlülük halinde.

Taksirli suçlardan verilen cezalar hariç olmak üzere, askeri mahkemelerce üç aydan fazla hapis cezası ile birlikte Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezası da verilebilir.

Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezasının niteliği ve sonuçları ⁽¹⁾

Madde 31 – (Değişik : 22/3/2000-4551/7 md.)

Türk Silahlı Kuvvetlerinden çıkarma cezasının niteliği, hükümlünün Silahlı Kuvvetlerle ilişkisinin kesilmesidir. Bu ceza, ayrıca bir hükme gerek kalmaksızın;

A) Askeri rütbe ve memuriyetlerin kaybedilmesi,

B) Subay, astsubay, uzman jandarma ve Devlet memuru olarak tekrar Türk Silahlı Kuvvetlerine kabul edilmeme,

Sonuçlarını doğurur.

As.C.K.nun 30 uncu maddesinde yer alan hüküm bir fer'i ceza iken, 6413 SK.nun 20 inci maddesindeki ise, bir disiplinsizlik cezasıdır. As.C.K.nun 30 uncu maddesindeki (ve 153 üncü maddesindeki) ceza mahkemelerce tesis edilirken, 6413 sayılı Kanuna göre tesis edilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası; idarece oluşturulacak yüksek disiplin kurulları tarafından verilir ve ilgili komutan onayı ile yerine getirilir.

Diğer yandan, 6413 SK.nun "Disiplin ceza puanına bağlı olarak ayırma cezası verilmesi" başlıklı 21 inci maddesinde yer alan hükümde bir ayırma işlemini öngörmektedir.

Şöyle ki, aşağıda belirtilen durumlar disiplinsizliği alışkanlık haline getirme olarak kabul edilir ve bu durumlarda sözleşmeli subay ve astsubaylar hariç subaylar ve astsubaylar hakkında ayırma cezası verilebilir(md. 21/1).

Buna göre;

- a. En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son bir yıl içinde onsekiz disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam oniki defa veya daha fazla disiplin cezası almak.
- b. En son alınan disiplin cezasının kesinleştiği tarihten geriye doğru son beş yıl içinde otuzbeş disiplin cezası puanı veya en az iki farklı disiplin amirinden toplam yirmibeş defa veya daha fazla disiplin cezası almak.

Birinci fıkra kapsamında ceza puanlarının hesaplanması 6413 SK.na ekli (2) sayılı çizelgeye göre yapılır(md. 21/2).

Bu durumda; Disiplin ceza puanına bağlı olarak ayırma cezası verilmesi istemiyle gelen dosyaların incelenmesi sonucunda yüksek disiplin kurulunca, cezaların usulüne uygun verilmediğine veya ceza tayininde objektiflikten uzaklaşıldığına kanaat getirilirse verilen cezaların tamamının veya bir kısmının kaldırılmasına yahut personelin görev yerinin değiştirilmesine ve durumunun bir yıllık deneme süresi sonunda yeniden incelenmesine karar verilir(md. 21/3).

As.C.K.nun 30 uncu maddesinde düzenlenen bu feri ceza, subay, astsubay, uzman jandarmalar hakkında uygulanır. Ancak özel kanunlarında bu cezanın uygulanacağı öngörülen asker kişilere de uygulanır. Örneğin sözleşmeli subay ve astsubaylarda bu cezanın uygulanması mümkündür. Maddede sayılan asker kişiler dışında özel kanunlarında TSK'dan çıkarma cezasına ilişkin hüküm bulunmayan kişiler hakkında bu cezanın uygulanması mümkün değildir.²

Belli suçlardan hükümlülük nedeniyle ayırma ise, subaylar yönünden 926 sayılı TSK. Personel K.nun 50/1.d maddesinde,³ astsubaylar yönünden ise 94/1.c maddesinde⁴ düzenlenmiştir. Buradaki düzenleme ise bir ceza olmayıp, belli suçlardan

² Erguten, İdris: Askeri Ceza Kanununda Düzenlenen Feri Cezalar, TAAD, Yıl:7, Sayı:27 (Temmuz 2016, s.821

³ TSK.Per.K. Madde 50/1.d:

d) **(Ek : 28/6/2001 - 4699/7 md.)** Aşağıda belirtilen suçlardan hükümlü olma nedeniyle ayırma:

Ertelenmiş, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş, affa uğramış olsalar bile, Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 131 inci maddesinin birinci fıkrasının az vahim hali hariç basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, iftira gibi yüz kızartıcı veya şeref ve haysiyet kırıcı nitelikteki suçlardan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmi ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçlarından hükümlü olan subaylar hakkında, hizmet sürelerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

⁴ TSK.Per.K. Madde 94/1.c:

c) **(Ek: 28/6/2001 - 4699/12 md.; Değişik: 22/1/2015-6586/46 md.)** Hükümlü olma nedeniyle ayırma: Ertelenmiş, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş ve affa uğramış olsalar bile Devletin şahsiyetine karşı işlenen suçlarla, 1632 sayılı Askeri Ceza Kanununun 131 inci maddesinin birinci fıkrasının az vahim hâli hariç, basit ve nitelikli zimmet, irtikap, rüşvet, hırsızlık, dolandırıcılık, sahtecilik, inancı kötüye kullanma, dolanlı iflas, iftira gibi yüz kızartıcı veya

dolayı hükümlü olan askeri personelin hakkında mahkemece bir çıkarma ferî kararı verilmemiş olsa bile, Silahlı Kuvvetlerden resen çıkarılmasını sağlayan bir idari düzenlemedir. Burada yer alan suçlardan dolayı verilen cezanın, ertelenmiş, seçenek yaptırımlara çevrilmiş, hükmün açıklanmasının geri bırakılmasına karar verilmiş veya affa uğramış olması halinde dahi, ilgili personelin çıkarma işlemi idarece resen uygulanacaktır.

1. 6413 SK.NUN 20 İNCİ MADDESİNDEKİ AYIRMA CEZASININ ÖNEMİ:

6413 sayılı TSK. Dis.K.nun 20 inci maddesinde gösterilen hallerde, TSK'dan ayırma disiplin cezası ile cezalandırılan personel, bu statünün kendisine sağladığı sosyal ve ekonomik olanaklardan yoksun kalır. Bunlar, asker personelin ve ailesinin geçim imkanları ile, sair haklarının (eğitim, sağlık güvencesi vb.) temin ettiği olanaklara ulaşma imkanının ortadan kalkması demektir. Ülkemizde bu tür disiplin cezasının sonuçlarının çok ağır olacağı bir gerçektir.⁵ Anılan sebeple, bu cezanın uygulanmasında son derece hassas olunmalı, kamu-birey yararı dengesi özellikle göz önünde bulundurulmalıdır.

2. SİLAHLI KUVVETLERDEN AYIRMA CEZASININ KİMLER HAKKINDA VERİLEBİLECEĞİ:

a. TSK.Dis.K. ile, subay, astsubay ve uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında verilebilecek Silahlı Kuvvetlerden cezasının yüksek disiplin kurulları tarafından verileceği öngörülmüştür(Bkz. md. 11/2).

b. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası; Milli Savunma Bakanlığı ve kuvvet komutanlıklarında oluşturulacak yüksek disiplin kurulları tarafından verilir ve kararlar, ilgisine göre Milli Savunma Bakanı veya ilgili kuvvet komutanı onayı ile yerine getirilir.

şeref ve haysiyet kırıcı nitelikteki suçlardan veya istimal ve istihlak kaçakçılığı hariç kaçakçılık, resmî ihale ve alım satımlara fesat karıştırma suçlarından hükümlü olan astsubaylar hakkında, hizmet sürelerine bakılmaksızın Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.

⁵ Torun, Yalçın: Silahlı Kuvvetlerden Ayırma Disiplin Cezası, Disiplinhukuku.com,

General ve amiraller hakkında ise Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek yüksek disiplin kurulu tarafından verilir ve yerine getirilir(md.13/2).

3. AÇIKLAMALARDA, CEZA HUKUKUNUN SUÇ TANIMLAMASINDA KULLANILAN KURUCU UNSURLARI ESAS ALINMIŞTIR:

Bu maddede düzenlenmiş olan disiplinsizliklerin incelenmesinde, öncelikle disiplin suç ve cezalarında korunan hukuki yarara yer verilmiş, arkasından disiplinsizlik maddi, manevi ve hukuka aykırılık unsurları açısından incelenmiştir. Buna ilişkin açıklayıcı bilgi için TSK.Dis.K.nun 15 inci maddesinin "Genel Açıklama" bölümüne bkz.

4. BU KANUNDA YER ALAN GENEL KURALLARIN, SİLAHLI KUVVETLERDEN AYIRMA CEZASININ TATBİKİNDE GÖZ ÖNÜNDE ALINMASI ZORUNLULUĞU:

Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının uygulanması ile ilgili olarak, TSK.Dis.K.nun 49 uncu maddesinde çıkarılması öngörülen yönetmeliklerden, "TSK. Yüksek Disiplin Kurulları Yönetmeliği", 12 Nisan 2014 tarihli ve 28970 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

TSK.Dis.K.nun 23/2 inci maddesinde öngörülen "Türk Silahlı Kuvvetleri Öğrenci Disiplin Yönetmeliği" ise, 10.4.2015, tarihli ve 29322 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır. TSK. Yüksek Disiplin Kurulları Yönetmeliği'nin yürürlüğe konulması ile, 926 sayılı TSK. Personel Kanunu'nun TSK.Dis.K. ile yürürlükten kaldırılan maddelerinin uygulanması son bulmuştur(TSK. Dis.K. Geç. 1/4) Artık Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektiren disiplinsizliklerin söz konusu olduğu durumlarda ayırma işlemi, sadece yüksek disiplin kurulları kararı ile olabilecektir.

Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının uygulanması ile ilgili kurallara (20 nci madde dışındakiler), TSK.Dis.K.nun 13 üncü ve 21, 39 ve 44 üncü maddesinde yer verilmiştir. Bu hükümleri hatırlatmak amacıyla aşağıda yer verilmiştir:

1. Bir fiilin diğer kanunlar kapsamında idari yaptırıma bağlanmış olması, aynı fiile bu Kanun kapsamında disiplin cezası verilmesine engel teşkil etmez(md. 4/4).

2. Herhangi bir fiilden dolayı ilgili hakkında yapılan adli soruşturma veya kovuşturma, aynı fiilden dolayı ayrıca disiplin soruşturması ve tahkikat yapılmasını, disiplin cezası verilmesini ve bu cezanın yerine getirilmesini engellemez(md. 5).

3. Bu Kanunla disiplin cezası vermeye yetkilendirilmiş kişi ve kurullar, disiplin cezası uygulanması ile ilgili takdir haklarını ölçülü, adaletli ve hakkaniyetli bir şekilde kullanırlar(md. 6/1).

4. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının sadece subay, astsubay ve uzman erbaşlar ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında uygulanabileceği hk. (Bkz. md. 11/1-f)

5. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası yüksek disiplin kurulları tarafından verilir(md. 11/2).

6. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası, personelin tabi olduğu mevzuat hükümlerine göre Türk Silahlı Kuvvetlerinden ilişikinin kesilmesi veya durumuna göre sözleşmesinin feshedilmesi sonucunu doğurur. Bu cezayı alanlar, seferberlik ve savaş hâlleri haricinde Türk Silahlı Kuvvetlerinde herhangi bir şekilde görev alamazlar(md. 13/1).

7. Bu ceza; Milli Savunma Bakanlığı ve kuvvet komutanlıklarında oluşturulacak yüksek disiplin kurulları tarafından verilir ve kararlar, ilgisine göre Milli Savunma Bakanı veya ilgili kuvvet komutanı onayı ile yerine getirilir. General ve amiraller hakkında ise Genelkurmay Başkanlığında teşkil edilecek yüksek disiplin kurulu tarafından verilir ve yerine getirilir(md.13/2).

8. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası; disiplin amirlerinden en az ikisinin teklifi üzerine yüksek disiplin kurulları tarafından verilebileceği gibi, eldeki bilgi ve belgelere göre yüksek disiplin kurulları tarafından resen de verilebilir. Genelkurmay Başkanı veya Milli Savunma Bakanının eldeki bilgi ve belgelere ya da gerekli görmesi üzerine yaptırıldığı disiplin soruşturması sonucuna göre hakkında bu cezanın verilmesine kanaat getirdiği personelin dosyaları bir karar verilmek üzere doğrudan yetkili yüksek disiplin kuruluna sevk edilir(md. 13/3).

9. Kuvvet komutanlıklarında teşkil edilecek yüksek disiplin kurulları; kurmay başkanının başkanlığında personel, istihbarat, harekât, lojistik ve genel plan ve prensipler başkanları, tayin dairesi başkanı, hukuk hizmetleri başkanı veya hukuk müşaviri ile yüksek disiplin kurulu işlemlerinin yürütülmesinden sorumlu şube müdüründen oluşur. Genelkurmay Başkanlığı Yüksek Disiplin Kurulu; Genelkurmay Başkanının başkanlığında kuvvet komutanları ile Genelkurmay İkinci Başkanı, Genelkurmay Personel Başkanı ve Genelkurmay Hukuk Hizmetleri Başkanından oluşur. Milli Savunma Bakanlığı merkez ve taşra teşkilatında görevli personel hakkında karar vermek üzere teşkil edilecek Milli Savunma Bakanlığı Yüksek Disiplin Kurulu; Milli Savunma Bakanlığı Müsteşarının başkanlığında personel ve hukuk hizmetlerinden sorumlu müsteşar yardımcıları ile Personel Genel Müdürü ve Hukuk Müşavirinden oluşur. Yüksek disiplin kurullarında kararlar oy çokluğu ile alınır. Oylar dağılırsa, hakkında tahkikat yapılanın en çok aleyhinde olan oy, çoğunluk elde edilinceye kadar kendisine daha yakın olan oya tabi olur(md. 13/4).

10. Yüksek disiplin kurulları; gerekli gördükleri takdirde, ilgilinin özlük dosyasını ve her nevi evrakı incelemeye, ilgili birlik, kurum ve karargâhlardan bilgi almaya, hâkim veya savcı kararı gerektirmeyen durumlarda kriminal inceleme yaptırma da dâhil olmak üzere her türlü inceleme yaptırmaya, tanık ve bilirkişi dinlemeye, keşif yapmaya veya yaptırmaya yetkilidirler(md. 13/5).

11. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının verilmesine ilişkin sürecin; disiplin amirlerinin teklifi ile başlatılması hâlinde süreci başlatan disiplin amiri tarafından, diğer durumlarda ise yetkili komutanlıklar vasıtası ile yüksek disiplin kurulları tarafından hakkında karar verilecek personelin savunması alınır. Yazılı savunma haricinde, yüksek disiplin kurulu tarafından gerek görülmesi veya personelin talepte bulunması hâlinde personel sözlü olarak da ifade vermeye çağrılabilir. Firar ve izin tecavüzü gibi ilgilinin bulunamaması nedeniyle savunma almayı imkânsız hâle getiren zorunlu hâller (..) gereğince verilecek Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasında savunma alınmaz(md. 13/6).

12. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezası alan yedek subaylar, ilgili kanunlara göre belirlenen kalan askerlik hizmetlerini er rütbesi ile tamamlarlar(md. 13/7).

13. Türk Silahlı Kuvvetlerinde sözleşmeli statü ile görev yapan personelin sözleşmelerinin feshine ilişkin özel kanunlarındaki hükümler ile Türk Silahlı Kuvvetlerinden ayırma ve çıkarmaya ilişkin diğer kanunlarda düzenlenmiş hükümler saklıdır(md. 13/8).

14. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasını gerektirecek durumun oluştuğunun disiplin amirleri tarafından tespit edilmesinden itibaren bir yıl ve her hâlde disiplin cezasını gerektiren fiil ve hâllerin işlendiği tarihten itibaren beş yıl geçtikten sonra aynı sebeple yüksek disiplin kurulu tarafından ceza verilemez(md. 39/3).

15. Bu Kanunun 13 üncü maddesinin altıncı fıkrasında düzenlenen istisna haricinde disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından savunma alınmadan disiplin cezası verilemez(md. 40/1). İsnat olunan hususlar ile savunma için verilen süre açıkça ve yazılı olarak ilgiliye bildirilir. Yüksek disiplin kurulunun görevine giren disiplinsizliklerde verilecek savunma süresi üç iş gününden, diğer disiplinsizliklerde ise iki iş gününden az ve her hâlde beş iş gününden fazla olamaz. Savunması istenen kişinin talebi hâlinde ilave savunma süresi verilebilir. Ancak, ilk verilen savunma süresi ile ilave verilen savunma süresinin toplamı beş iş gününü geçemez. Verilen süre içinde savunmasını yapmayan personel savunma hakkında vazgeçmiş sayılır(md. 40/2).

16. Yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezaları ile subay, astsubay, uzman erbaş ile sözleşmeli erbaş ve erler hakkında disiplin amirleri veya disiplin kurulları tarafından barış zamanında verilmiş olan aylıktan kesme, hizmet yerini terk etmeme ve oda hapsi cezalarına karşı idare mahkemelerinde iptal davası açılabilir(md. 43/1). Dava açma süresi, cezanın kesinleşmesinden itibaren başlar. Ancak Türk karasuları dışındaki gemilerde verilen cezalarda, dava açma süresi geminin bağlı bulunduğu üsse/limana dönmesiyle başlar(md. 43/2).

17. Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının zorunluluk hâllerinde dahi yerine getirilmesinin sonraya bırakılmayacağı hk (Bkz. md. 44/2).

18. Bir idari yaptırım türü olarak, Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasının mevzuatımıza ihdası yenidir. Daha evvelce farklı mevzuatta yer alan benzer hükümler (TSK. Per.K. 50/c, 94, As.C.K. 153) birer idari yaptırım olarak TSK.Dis.K.nun 20 inci

maddesi içerisinde toplanmıştır. Bu nedenle de, TSK.Dis.K.nun 45 inci maddesi ile, diğer kanunlarda yer alan benzer bazı hükümler kaldırılmıştır. Örneğin; 45 inci maddenin 6/ç bendi ile 27.7.1967 tarihli ve 926 sayılı Türk Silahlı Kuvvetleri Personel Kanununun; 50/c nci ve 94 üncü maddelerinin birinci fıkralarının birinci cümlelerinde yer alan “disiplinsizlik, ahlaki durum” ibaresi madde metinlerinden çıkarılmış ve 50 nci maddesinin birinci fıkrasının (c) bendi ve 94 üncü maddesinin birinci fıkrasının (b) bendi yürürlükten kaldırılmıştır.^{6,7}

⁶ TSK. Personel K.nun subaylarla ilgili 50/c ve astsubaylarla ilgili 94/b maddelerinde disiplinsizlik ve ahlaki durum nedeniyle ayırmaya ilişkin kurallara yer verilmiş ve “Disiplinsizlik veya ahlâki durumları sebebiyle Silâhlı Kuvvetlerde kalmaları uygun görülmeyen subayların hizmet sürelerine bakılmaksızın haklarında T.C. Emekli Sandığı Kanunu hükümleri uygulanır.” hükmü öngörülmüştü. Aynı maddenin ikinci fıkrasında da “Bu sebeplerin neler olduğu ve bunlar hakkında sicil belgelerinin nasıl ve ne zaman tanzim edileceği, nerelere gönderileceği, inceleme ve sonuçlandırma ile gerekli diğer işlemlerin nasıl ve kimler tarafından yapılacağı subay sicil yönetmeliğinde gösterilir. Bu gibi subaylardan durumlarının Yüksek Askerî Şura tarafından incelenmesi Genelkurmay Başkanlığınca gerekli görülenlerin Silahlı Kuvvetlerden ayırma işlemi, Yüksek Askerî Şura kararı ile yapılır.” hükmüne yer verilmişti. TSK.Dis.K.nun 45 inci maddesi ile yürürlükten kaldırılan hükümler bunlardır. Ayrıca Subay ve Astsubay Sicil Yönetmeliklerinde düzenlenmiş olan “Disiplinsizlik ve ahlaki sebeplerle ayırma”ya ilişkin bazı hükümleri tek tek sayılmak suretiyle, TSK.Dis.K.nun 20 inci maddesine alınmıştır. Örneğin Subay Sicil Yönetmeliği'nin “Disiplinsizlik ve ahlâkî durum nedeniyle ayırma” başlıklı 91 inci maddesinde⁶ yer alan hüküm şöyledir:

“Aşağıdaki sebeplerden biri ile disiplinsizlik veya ahlâkî durumları gereği Türk Silâhlı Kuvvetlerinde kalmaları, bulunduğu rütbeye veya bir önceki rütbesine ait bir veya birkaç belge ile anlaşılıp uygun görülmeyenler hakkında, hizmet sürelerine bakılmaksızın emeklilik işlemi yapılır:

- a. Disiplin bozucu hareketlerde bulunması, ikaz veya cezalara rağmen ıslah olmaması,
- b. Hizmetin gerektirdiği şekilde tavır ve hareketlerini ikazlara rağmen düzenleyememesi,
- c. Aşırı derecede menfaatine, içkiye, kumara düşkün olması,

TSK.Dis.K.nun Geçici 1/ 4 maddesine göre; 6413 sayılı Kanunun yürürlüğe girdiği tarihte, 49 uncu maddede öngörülen yönetmelik yürürlüğe girinceye kadar 926 sayılı Kanunun, TSK.Dis.K.nun 45 inci maddesinin altıncı fıkrasının (c) bendi ile yürürlükten kaldırılan hükümlerinin uygulanmasına devam olunacaktır. Söz konusu yönetmelik henüz yayınlanmamıştır.

d. Nafaka, trafik kazası, doğal afet, personelin öngöremeyeceği şekilde ülke genelinde yaşanan olağanüstü ekonomik dalgalanmalar, ani devalüasyonlar, sağlık ve tedavi giderleri ile kefillik ve benzeri zorunluluk halleri hariç olmak üzere, Türk Silahlı Kuvvetlerinin itibarını zedeleyecek şekilde aşırı derecede borçlanmaya düşkün olması ve bu borçlarını ödememeyi alışkanlık haline getirmesi,

e. Türk Silâhlı Kuvvetlerinin itibarını sarsacak şekilde ahlâk dışı hareketlerde bulunması,

f. Tutum ve davranışları ile yasa dışı siyasî, yıkıcı, bölücü, irticaî ve ideolojik görüşleri benimsediği, bu gibi faaliyetlerde bulunduğu veya karıştığı anlaşılabilir.”

Görüldüğü üzere, TSK. Per.K.nun 50/C ve 94/b maddeleri uyarınca Subay ve Astsubay Sicil Yönetmelikleri ile belirlenmiş olan ayırma sebeplerinin bazıları, TSK.Dis.K.nun 20 inci maddesinin muhtelif bentleri ile, birer idari yaptırım türü olarak yeniden düzenlenmiş, ayrıca yüksek disiplin kurulları tarafından verilen Silahlı Kuvvetlerden ayırma cezasına karşı idare mahkemesinde iptal davası açılabilmesi imkanı getirilmiştir(TSK.Dis.K. 43).

⁷ Aynı maddenin 9/a bendi ile de 18.3.1986 tarihli ve 3269 sayılı Uzman Erbaş Kanununun; 6 ncı maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “disiplin ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış, böylece uzman erbaşların disiplin yönünden er ve erbaşların tabi oldukları müeyyidelere tabi olmayıp, aksine müfrez oldukları süre içerisinde er ve erbaşlara bir hafta sonu izinsizlik ve bir gün ilave hizmet yükleme disiplin cezası verebilmeleri imkanı oluşturulmuştur. Aynı şekilde 45/10 uncu madde ile, 28/5/1988 tarihli ve 3466 sayılı Uzman Jandarma Kanununun 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde yer alan “disiplin ve” ibaresi madde metninden çıkarılmış, 15 inci maddesi ile 16 ncı maddesinin birinci fıkrasının (c), (d) ve (e) bentleri yürürlükten kaldırılmıştır.

Keza As.C.K.nun 153 üncü maddenin 1 ve 2 inci fıkralarında yazılı suçların (İffetsiz bir kimse ile evlenmek veya böyle bir kimse ile yaşamak ve gayri tabi mukarenette bulunmak veya bu fiili kendisine rızasıyla yaptırmak cürümleri), aynı zamanda bir disiplinsizlik olarak mütalaası ile salt bu disiplinsizliğe bağlı olarak askeri yargı sürecinin sonuçlanmasını beklemeden Silahlı Kuvvetlerden çıkarma disiplin cezasına tabi tutulması imkanı oluşturulmuştur.

Orhan Çelen Avukatlık Bürosu